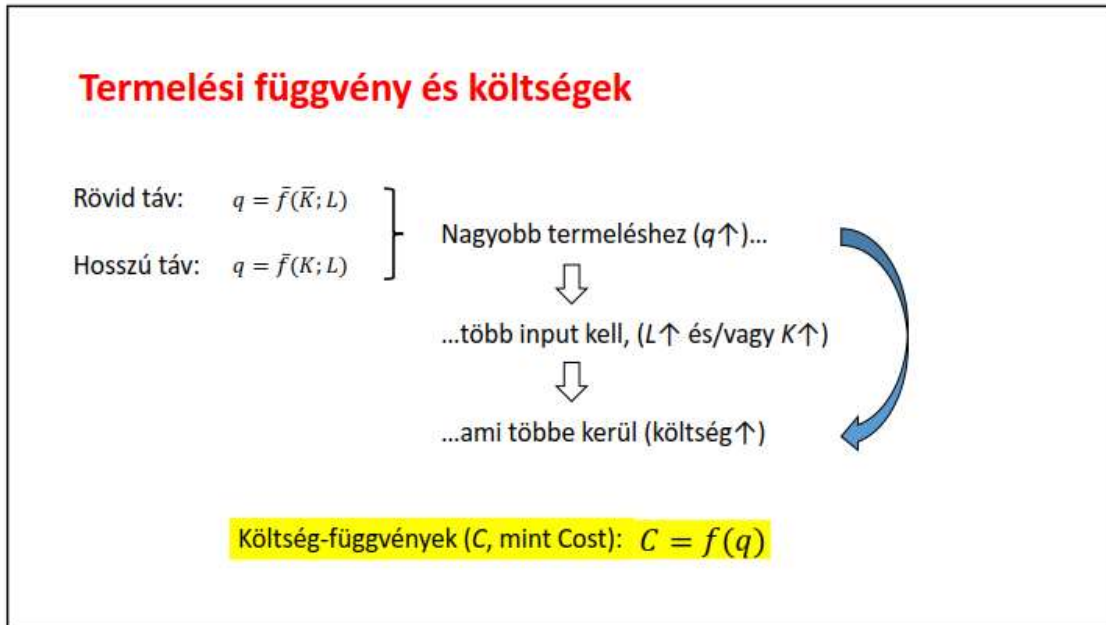

7. fejezet 2. lecke

Termelési függvény és költségek

1. dia

A 6. fejezetben a termelés technikai összefüggéseit vizsgáltuk rövid- és hosszú távon. Azt találtuk, hogy mindkét időtávon a termelés nagysága az inputfőhasználástól függ, ha többet akarunk termelni, akkor több inputra lesz szükségünk. Ezeknek az inputoknak azonban ára (vagy inkább bérleti díja) van, és ezért a nagyobb termelés egyben nagyobb költséggel is jár. Ez volt egyébként az optimalizálási döntés kiindulópontja. Ebben a fejezetben a köztes lépést kihagyva (miután már megértettük) minket leginkább a gondolatmenet eleje és vége érdekel: nagyobb termelés nagyobb költséggel jár együtt. Ebben a fejezetben szeretnénk ezt az összefüggést boncolgatni egy kicsit, és egy olyan költségfüggvényhez jutni, amely a termelés költségeit a megtermelt, vagy megtermelni kívánt output mennyiségének függvényében mutatja be.

Ha esetleg összezavarodott volna, hogy mikor használjunk nagy Q -t és mikor kis q -t, a dolog egyszerű: egy konkrét vállalat termelését jelölöm kis q -val, és több azonos terméket gyártó vállalat együttes kibocsátását, az iparági termelést jelöli nagy Q .

2. dia

Időtávok és költségek

Rövid táv: $q = \bar{f}(\bar{K}; L)$

Hosszú táv: $q = \bar{f}(K; L)$

$TC = \bar{p}_L \cdot L + \bar{p}_K \cdot \bar{K}$

$TC = \bar{p}_L \cdot L + \bar{p}_K \cdot K$

A termelés növekedésével növekszik

A termelés növekedésével nem változik

A termelés növekedésével növekszik

A termelés növekedésével növekszik

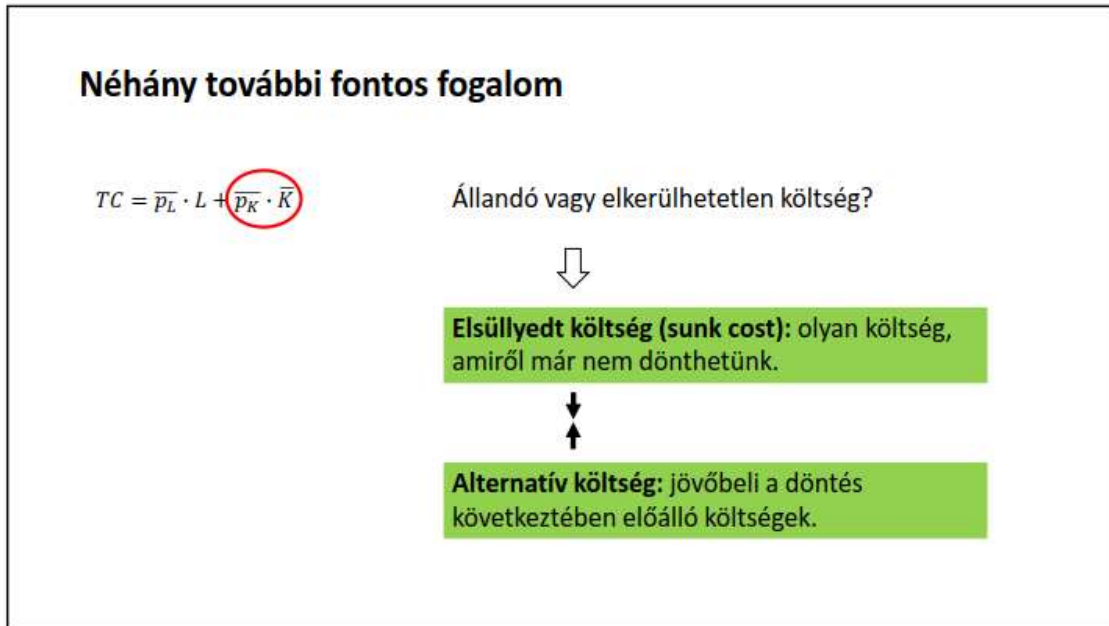
A költségfüggvények az adott termelési szinthez rendelik hozzá az annak megtermeléséhez szükséges minimális költséget.

Lesz egy jelentős különbség újra azonban a rövid és a hosszú táv között. Ez a különbség pedig ismét a két időtávra jellemző különböző mértékű alkalmazkodási képességből ered.

Rövid távon ugyanis, legalább egy, de nem mindegyik felhasznált termelési tényező mennyisége rögzített. Vegyük megint a két termelési tényező változatot, amikor rövid távon rögzített a felhasznált tőke mennyisége, de változtatható a munka mennyisége! Ekkor a termelés mennyisége a felhasznált munkamennyiség függvényében változik, ahogyan az előző fejezetben láttuk. A termelés teljes költsége így alakul. A termelés változtatásához szükséges munkafelhasználás-változással együtt változik a munkatényező költsége is, de a változatlan tőkemennyiség egy állandó elemet visz a költségeink közé. Akár termelünk, akár nem, akár sokat termelünk, akár keveset, a rögzített mennyiségben fölhasznált tőke árát mindenképpen meg kell fizetnünk.

Hosszú távon azonban bármely termelési tényező mennyisége bármekkora lehet. A termelés nagysága az éppen alkalmazott tényezőkombinációtól függően lesz kisebb vagy nagyobb, és az adott kibocsátáshoz tartozó költség pedig szintén a tényezőkombinációtól függően lesz kisebb, vagy nagyobb, a rövid távhoz hasonló állandó elemünk nincs. A piaci korlát melletti optimalizálás és a vállalat növekedési útja megmutatta, hogy a vállalat igyekszik mindig az adott kibocsátást a lehető legalacsonyabb költségű tényezőkombinációval elérni, ilyenből pedig csak egy van. Így ismét kapunk egy olyan függvényt, ami a termelés nagyságától függően mutatja meg a minimális költséget, illetve költségeket. Ezek lesznek a költségfüggvényeink.

3. dia

De még mielőtt a rövid- és hosszú távú költségfüggvényekbe, azok összefüggéseibe részletesebben belemennénk, néhány apróság.

Először is, van a rövid távú költségeknek ez az állandó eleme, ami abból ered, hogy rövid távon valamely input mennyiségén nem tudok változtatni. Nem mindegy azonban, hogy állandó, vagy elkerülhetetlen! Az állandó azt jelenti: nem függ a termelés nagyságától. Van ilyen elem, például a vezérigazgató fizetése. Akár keveset termel a vállalat, akár sokat, a vezérigazgató jövedelme ugyanannyi (kivéve, ha bónusz-rendszer van érvényben a vállalatnál). Ugyanakkor ez a költség nem elkerülhetetlen: ha csődbe megy, bezár, megszűnik a cég, akkor a nincs szükség vezérigazgatóra sem. Jó, lehet, hogy a vezérigazgatónak is kell valamekkora végkielégítés, ha hirtelen meg akarja a vállalat szüntetni a munkaviszonyát, akkor ez az elkerülhetetlen költség-rész. Ha bérbe vettünk egy gyárépületet valamennyi időre, akkor a bérleti díj nem függ attól, hogy sokat termelünk-e benne, vagy keveset. Ugyanakkor ha egy határozott időre vettük bérbe, amiről szerződésünk is van, akkor valószínűleg csak valamilyen költség árán mondhatjuk föl ennél az időnél hamarabb a szerződést, ha mondjuk csődbe megy a cég, vagy be akar zárni bármi okból. Ez a költség az elkerülhetetlen költség.

Ezzel kapcsolatos egy másik fontos megkülönböztetés: az elsüllyedt és az alternatív költség megkülönböztetése. Egyszerűen fogalmazva az elsüllyedt költség az, amiről már nem dönthetünk, az alternatív költség pedig az, amiről igen. Az egyik egyetemi épületben egyszer az órák közötti szünetben odamentem egy kávéautomatához. Örömmel konstatáltam, hogy a kávé olcsón mérí, 100 forint volt egy adag. Bedobtam a százast, és vártam a kávé, de kiderült, hogy a poharat is nekem kellett volna odatenni, így a 100 forintos kávé mind kifolyt. Elköltöttem 100 forintot és nem volt kávé. A következő döntés az volt, hogy most már, hogy tudom a módszert, megér-e 100 forintot egy kávé. Mivel még nem ittam kávé, és az első kávé megért annyit, bedobtam még egy százast, oda tettem a poharat, és elégedetten elsétáltam a kávémmal. A kérdést tehát nem az volt, hogy megér-e 200 forintot a kávé. A már bedobott

100 forintot sehogyan nem tudom visszanyerni, elsüllyedt költség, ez nem befolyásolhatja a döntésemet. Ahogy a kurzus elején mondtam: a racionális fogyasztók a határon hoznak döntéseket: mennyit többlet-ráfordítás mennyi többlet-eredményt hoz. Ha ön egy idegen városban buszra száll, kilyukaszt egy jegyet, majd konstatálja, hogy rossz buszon van, vajon fönn marad-e a rossz buszon, mondván: már kifizettem a jegyet, akkor le is utazom? A kérdés megint nem az, hogy két jegy áráért el akar-e jutni oda, ahová menni akart, hanem a döntés aközött van, hogy egy buszjegy áráért nem jut el oda, vagy még egy buszjegy áráért eljut. Ezért figyeljen is oda minden olyan manipulálási kísérletre, hogy „ha már ennyit dolgoztál vele, akkor ne hagyj annyiban”. Az, hogy eddig mennyi pénzt, időt, energiát, bármit fordított valamire, irreleváns. A lényeg az, hogy mennyi többletráfordítással mennyi többleteredményt érhet el. De azért vigyázzon, ne vigye túlzásba! Ha megvásárolt valamit, amiről később kiderül, hogy nem tetszik, és nem fogja használni, a teljes vételár még nem biztos, hogy elsüllyedt költség csak azért, mert már kifizette! Lehet, hogy ha időben visszaküldi, az egész vételárat visszatérítik, vagy ha nem, talán valamennyiért el tudja adni használtan valamelyik használcikk-csereberélő weboldalon.

A döntését mindig a jövőbeli költségek alapján kell meghoznia, amiről most még dönthet.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

